NOMS POPULARS DE VENTS, BOIRES I NÚVOLS A RUPIT

Fa uns anys vaig publicar aquesta mena de noms recollits al terme de Tavertet (*Els Cingles de Collsacabra* núm. 39, juliol de 1998). Ara ho faig dels de Rupit, on em vaig reunir amb els senyors Miquel Banús i Blanch, Feliu Colomer i Parramon i Jaume Marsal i Carbonell. I en vaig treure una quarantena llarga de noms que sovint no figuren al "Diccionari català-valencià-balear" d'Alcover i de Moll. És, doncs, un tresor lingüístic, meteorològic i de cultura popular. Començarem per enumerar els noms dels vents que s'usen, uns més que d'altres, a Rupit.

Vents

Llevant. És conegut arreu i acostuma a dur pluja.

Matafesols. De fet, és el ponent que els matava.

Marinada. És fresquet i permet alleugerir la gent.

Migjorn o *Migdia*. Segons com és el garbí d'altres comarques.

Narbonès. "No plou ni fa res, ni neva" diu l'adagi. És el que venia de Narbona, del nord.

Ponent. És un vent que ho asseca tot.

Tramuntana. Ve del nord i és molt freda.

Tramuntana de Berga. És una variant de l'anterior.

Vent de Cap-de-riu. És el que ve del riu.

Vent de la Fam. Un altre nom del ponent, perquè mata la collita.

Vent de Remangos. És el llevant, que ho "arremanga" tot.

Boires i núvols

Boira Baixa. Va sovint arran de terra.

Boira Gebradora. Vesteix els arbres de gebre.

Boira Pixanera. Fa xim-xim i mulla. Se'n diu també "Compixum" de boira.

Calija. Tel borrós, sobretot a l'estiu.

Castellots. Variant de castells.

Castells. Són bromes inflades, més a l'estiu, com castelleres.

Cel Enterenyinat. És diu d'una mena de bromes com terenyines, cel tapat.

Gats. Bromes que surten i desapareixen.

Pubilla de la Plana. Nom irònic de la boira a la Plana de Vic.

Rotllo. Es diu "la lluna fa rotllo", o sigui, que té un halo al voltant. També es diu "la lluna fa ruedo", l'únic castellanisme que he trobat en aquesta enquesta.

Terbolina. Boireta que surt dels boscos.

Aurora Encesa. Efecte del matí en sortir el sol amb un tel de núvols.

Barret. Diuen: "Sant Gregori porta barret" a un núvol de dalt de tot de la muntanya.

Bassetes. Núvols petits que fan com un empedrat al cel i no fan caure gaire pluja.. Hi ha el refrany "Cel de bassetes, a la terra pastetes".

Borregada. Són núvols com "borregos", sovint de tempesta.

Cabretes. Variant de bassetes.

Cap de Broma. Núvol que amenaça i pot descarregar.

Castelleres. Núvols que s'inflen i de vegades trona o fa una gotellada.

Cel rogent. El refrany diu: "Cel rogent, pluja o vent", quan el sol baix enrogeix els núvols de cap al tard.

Crestes. Núvols que semblen crestes de gall, el vent les mou i gairebé mai no fan res.

Gamballots. Núvols que corren amb el vent.

La vall de Sau sota la boira.
Foto: Anna Borbonet

Calitja i terbolines des de Tavertet. Al fons, el Montseny. Foto: Anna Borbonet

Llegany. Núvol solt, que de vegades tapa el sol i pot marcar canvis.

Núvols de Col-i-flor. Per la forma, s'assemblen a aquesta planta.

Núvols Escabeiats. Efecte produït pel vent.

Núvols Prims. Són de poca consistència.

Panxa de Burra. Núvol que fa basses, prèvies a la nevada.

la Professó d'Arbúcies. Núvols que van d'Arbúcies cap a Viladrau, i duen aigua.

Rufada. Núvols que corren agitats.

Sol fa Cluc. Hi ha l'adagi: " Si surt el sol i fa cluc, no tinguis por de l'eixut", que vol dir que si el sol surt i s'amaga és fàcil que plogui.

Torpada. Cúmul de núvols de tempesta.

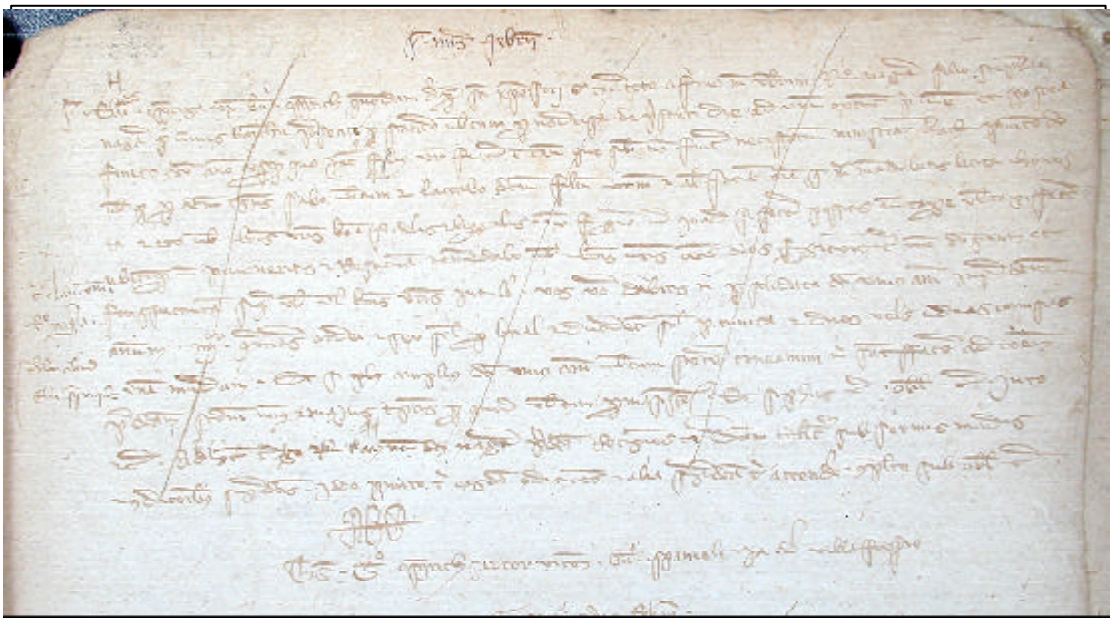
la Travessera de les Escaredes. Si el núvol surt al matí, hi haurà aigua. Les Escaredes són un paratge i una riera de Rupit.

Fins ací els noms de vents, boires i núvols a Rupit. Però no vull deixar d'afegir-hi alguns refranys: "Llampega a Cabrera, garbes a l'era", que vol dir que no plourà. "Llampega a Llançà, pluja demà". I encara: "La Professó d'Arbúcies, dotze dones i tretze bruixes".

Si algun lector hi troba algun error o hi pot afegir algun nom nou, que m'escrigui a la revista *Els Cingles de Collsacabra* i m'ho faran arribar.

Albert Manent

DUES NOTÍCIES DE TAVERTET DEL SEGLE XIV: SOBRE UNA DIDA I SOBRE UNA CAMPANA

Contracte en què Elisenda Esqueric es compromet a alletar el fill de Ramon Noguera. (ACF-209/2, 5 de febrer de 1326). Foto: Rafel Ginebra